

Aarhus byråds journalsager (J. Nr. 190-1912)

Originalt emne

Næringsvæsen

Næringsvæsen/Forskellige Næringsdrivende

Indholdsfortegnelse

- 1) [Byrådsmødet den 20. juni 1912](#)
- 2) [Byrådsmødet den 11. juli 1912](#)
- 3) [Byrådsmødet den 9. januar 1913](#)

Uddrag fra byrådsmødet den 20. juni 1912 - side 1

[Til første side](#)

[Klik her for at åbne den oprindelige kilde](#)

(J. Nr. 190-1912)

Fra Amtet forelaa til Erklæring følgende Skrivelse af 30. f. M. fra Sundhedsstyrelsen til Justitsministeriet om Oprettelse af 2 Apoteker i Aarhus:

"I Betragtning af, at den samlede Omsætning paa de 5 i Aarhus værende Apoteker i Løbet af Aarene 1907-1911 er stegen fra 260243 Kroner til 363695 Kroner, og i dette Femaar har været gennemsnitlig 323700 Kroner eller 64740 Kroner for hvert enkelt Apotek, har Sundhedsstyrelsen haft Spørgsmaalet om Oprettelse af et eller flere nye Apoteker under Overvejelse. I Løbet af det nævnte Tidsrum er Folkemængden i selve Aarhus By stegen med henved 6000, saaledes at den ved Folketællingen 1911 naar 61755. Samtidig er Folkemængden i Købstadens Opland utvivlsomt stegen betydelig og navnlig da i de store Landsbyer nærmest udenfor Aarhus: Viby, Aaby og Vejlby, som Aar for Aar mere og mere udvikler sig som Villabyer, hvis Befolkning for en stor Del har deres Erhverv i Aarhus By,

eller hvis Erhverv i alle Tilfælde er baseret paa den store Bys Nærhed. Den samiede Befolkning i de Landdistrikter, hvis Beboere utvivlsomt tager deres Medicinforbrug fra Aarhus Apoteker, er i Henhold til sidste Folketælling ca. 21000. Størrelsen af den Befolkning, der udgør Aarhusapotekernes faste Klientel, er altsaa paa det nærmeste 83000. Hertil kommer, at der selvfølgelig langs Baner, Landeveje og pr. Damper er en stadig og daglig Tilstrømning af Landboere til Aarhus fra Egne, der ligger fjernere, og at denne Tilstrømning bringer og altid vil bringe Apotekerne en Del Omsætning særlig i Form af Haandkøbshandel, men ogsaa Recepturomsætning.

Med det anførte for Øje kan man ikke være i Tvivl om, at der i Aarhus er gode Eksistensbetingelser for flere Apoteker end de nuværende 5. Kunde Klientelet og Omsætningen fordeles ligelig mellem f. Eks. 7 Apoteker, vilde hvert enkelt faa et Klientel paa nærværd 12000 og en Omsætning paa ca. 50000 Kroner aarlig.

Sundhedsstyrelsen (Formanden, Næstformanden i Apotekerraadet samt Konsulent, cand. Barfoed) tager derfor ikke i Betænkning herved at anbefale, at der søges udvirket kongelig Resolution for Oprettelse af 2 nye Apoteker i Aarhus.

Med Hensyn til Valget af Beliggenheden af saadanne 2 Apoteker har Sundhedsstyrelsen anset det for rigtigst at søge at udfinde, hvor der kunde være de bedste Betingelser for disse Apotekers Trivsel og tillige Rimelighed for, at deres Omsætning fortrinsvis vilde vindes paa Bekostning af de nu eksisterende største Apotekers Omsætning. Den gennemsnitlige Aarsomsætning i Aarene 1907-11 har for de fem Apoteker været:

for Løveapoteket..... 101200 Kr.

"Svaneapoteket..... 65700"

"St. Pauls Apotek 57000"

"Frederiksbjerg Apotek 53400"

"St. Clemens Apotek.. 46400"

De ny Apoteker burde derfor formentlig anlægges paa Steder, hvor de vilde faa en væsentlig Andel i de to store centrale, reelle Apotekers, Løveapotekets og Svaneapotekets Omsætning, betydelig Andel i St. Pauls Apoteks, nogen Andel i Frederiksbjergs og en ringe Andel i St. Clemens Apoteks Omsætning.

IMedfør af dette er Sundhedsstyrelsen efter at have søgt at gøre sig bekendt med Trafik- og

Bebyggelsesforhold i Aarhus By ved sine Overvejelser kommen til det Resultat, at det ene af de foreslaaede ny Apoteker burde anlægges temmelig centralt i Byen f. Eks. ved Skæringen af Østergade og Søndergade, paa Søndergade mellem denne og Clemensbro, men nærmest Østergade, eller ved Skæringen af Østergade og Frederiksgade, og det andet ude i den Del af Byen, i hvilken Udvidelsen fortrinsvis finder Sted, altsaa paa Frederiksbjerg enten i den yderste Del af Frederiks Allee eller mulig i Hans Brogesgade ved Tietgensplads, i begge Tilfælde dog i en Afstand af mindst 250 m i Luftlinie fra St. Pauls Apotek.

Naar man betragter et Kort over Byen, hvoraf et Eksempplar vedlægges, og tillige ved, at der oppe langs Niels Ebbesensvej ligger en ret betydelig samlet Bebyggelse, Christiansbjerg, som hører ind under Aarhus, maa man faa den Opfattelse, at der særlig i den nordlige Del af Aarhus maatte være Trang til et nyt Apotek, navnlig af Hensyn til de ikke helt betydningsløse Afstande mellem den udenfor Kirkegaardene liggende Bydel og Byens Apoteker, og Sundhedsstyrelsen har da ogsaa Oprettelsen af et nyt Apotek i denne Bydel under Overvejelse, men maa ønske at erholde nærmere Oplysninger om Forholdene, før den fremsætter Forslag i saa Henseende. Den Omstændighed, at det i den nordligere Del af Byen liggende St. Clemens Apotek stadig har den mindste Omsætning, synes at tyde i Retning af, at Betingelserne for et nyt Apotek i denne yderste, tildels i Stilstand værende Bydel, endnu næppe er til Stede.

Der kunde ogsaa blive Spørgsmaal om at lægge et nyt Apotek helt centralt (Store Torv - Lille Torv), hvor de to nuværende Apoteker har en meget stor Omsætning; ogsaa dette Spørgsmaal har Sundhedsstyrelsen haft under Overvejelse, men den skal dog heller ikke herom fremsætte noget bestemt Forslag for Øjeblikket.

I Henhold til det anførte skal Sundhedsstyrelsen anbefale, at Justitsministeriet søger udvirket kongelig Resolution om Oprettelsen af

2 nye Apoteker i Aarhus: et ved Skæringen af Søndergade og Østergade eller af Frederiksgade og Østergade og et i Bydelen Frederiksbjerg paa det Sted, som den, der erholder Bevilling til Driften af et saadant Apotek, finder bedst egnet, dog at Stedet skal ligge mindst 250 m i Luftlinie fjernet fra det nu bestaaende St. Pauls Apotek."

Formanden forelagde Skrivelsen og tilraadede at henvise denne til et Udvalg.

Mikael Johansen fandt de i Skrivelsen givne Oplysninger om Apotekernes Omsætning

meget interessante og kunde godt sympatisere med Sundhedsstyrelsens Tanke om at lægge det ene Apotek paa Store Torv, hvor Løveapoteket nu havde en Omsætning paa over 100000 Kr., hvilket maatte kaldes altfor meget, naar man vidste, at et Apotek med en Omsætning paa 14000 Kr. kunde føde sin Mand. Skæringen ved Søndergade og Østergade var ogsaa et heldigt Sted at lægge et Apotek. Taleren kunde anbefale at henvise Sagen til et Udvalg, som straks maatte overveje den.

Harald Jensen henviste til, at Medicinalkommissionens nylig afgivne Betænkning ogsaa indeholdt Forslag om, at Kommuner selv kunde oprette Apotek paa deres Hospitaler. Et Mindretal stillede endvidere Forslag om, at Kommunen kunde faa Ret til at levere Midicin til dem, der fik Medicin paa Kommunens Regning. Antagelig vilde der i næste Rigsdagssamling komme til at foreligge Forslag fra Ministeriet om Midicinalvæsenets Ordning, og da der altsaa var nogen Udsigt til, at Kommunerne vilde blive stillet ret frit med Hensyn til Leveringen af den Medicin, de selv skulde bekoste, syntes Taleren, at Byraadet skulde gøre, hvad det kunde for ikke foreløbig at faa flere Apoteker. Han vilde derfor henstille, at man skød Sagen ud en Tid endnu.

Møller fandt det naturligt, hvis man skulde have flere Apoteker, at lægge dem saaledes, at de kunde tage fra de to, der havde den største Omsætning. Lille Torv vilde derfor være en god Plads, hvorimod Skæringen af Søndergade og Østergade næppe vilde være saa heldig en Plads. Endvidere maatte Frederiksalle betegnes som en velegnet Gade. Taleren saa intet til Hinder for at henstille, at de to ny Apoteker blev lagt paa Lille Torv og i Frederiksalle.

Mikael Johansen var bange for, at man kom til at vente i flere Aar paa ny Apoteker, hvis man skulde vente, til Rigsdagen blev færdig med at lovgive om Medicinalvæsenet. De to store Apoteker havde en saa stor Omsætning, at det vilde være ganske urigtigt og udemokratisk at søge at forhindre ny Apotekers Oprettelse. Taleren syntes, at man i hvert Fald skulde enes om at anbefale at oprette eet Apotek. Spørgsmaalet om de andre, thi egentlig talte Skrivelsen jo om 3ny Apoteker, kunde saa udsættes indtil videre.

Jakob Jensen gjorde opmærksom paa, at Medicinen ikke vilde blive billigere, fordi man fik flere Apoteker. Skulde Kommunen derfor arbejde for at skaffe Medicinen til billigste Pris, Produktionsprisen, maatte den søge selv at faa Ret til at dispensere sin Medicin. Næste Spørgsmaal blev saa, om Byraadet skulde hjælpe flere Borgere til at faa Apotekernæring, hvad der i og for sig var et godt Princip, men man maatte saa gaar videre ogsaa paa andre

Omraader, og saa var man inde paa Delingsprincippet, som man jo fra en vis Side var saa meget imod. Selvfølgelig vilde det være rigtigt at tage noget af Omsætningen fra de Apoteker, der havde mest, men man burde ogsaa tage Hensyn til at lægge Apotekerne saaledes, at de kom til at ligge bekvemt for Publikum. Taleren kunde da tænke sig det heldigst at lægge et Apotek i det yderste af Frederiksbjerg f. Eks. ved de Mezasvej ved det yderste af Absalonsgade eller ved Frederiksbjerg Torv. Skulde man have et til inde i Byen, vilde man mellem Clemensbro og Store Torv have en udmærket Plads, men skulde man udelukkende tage Hensyn til Befolkningens Tarv, vilde Østergade ved Frederiksgade være et udmærket Sted. Taleren var iøvrigt mest tilbøjelig til at følge Hr. Harald Jensens Forslag om at udsætte Sagen, til man saa, hvorledes Loven blev.

Formanden gjorde opmærksom paa, at Byraadet kun var raadgivende i Sagen, da det var Justitsministeren, som udvirkede kongelig Resolution paa Apotekers Oprettelse og Beliggenhed efter Sundhedsstyrelsens Indstilling.

Harald Jensen bemærkede, at det for saa vidt kunde være Befolkningen ligegyldigt, enten Pengene gik i den ene Lomme eller den anden. Det var Sundhedsstyrelsens Apotekerraad, der fastsatte Priserne, og Varene var ens i alle Apoteker, saa naar man saa bort fra Spørgsmaalet om Vejtlængden, kunde det være Befolkningen lige meget, hvor mange Apoteker der var. Ved Trøjborgvej vilde der ogsaa være en heldig Plads, men det nyttede næppe at pege hverken paa den eller paa Absalonsgade, da Apotekerne ikke vilde saa langt ud. Da man i sin Tid fik de to sidste Apoteker oprettet, var Byraadet enigt om at anbefale Annagade og Knudriggade, men i det følgende Møde var det daværende Flertal blevet ombestemt, og saa kom Apotekerne til at ligge i Jægergaardsvej og Studsgade. Iøvrigt havde Taleren dog nogen Tro til, at det nuværende Flertal vilde være mere fast i sin Beslutning. En anden Side af Sagen var imidlertid, at det ikke kunde være de handlende ligegyldigt, hvor mange Apoteker, der blev oprettet, da disse havde Lov til at handle med alt med Undtagelse af brugte Sager. Taleren havde for Resten ventet, at Handelsforeningens Formand havde fremdraget dette Forhold, da man ved at tilraade Oprettelsen af flere Apoteker i Virkeligheden anbefalede en betydelig Konkurrence for de næringsdrivende. Trods den Rabat, Kommunen fik af Apotekerne, betalte den dog mindst 100 % for meget, og det drejede sig altsaa om meget store Beløb, saa det maatte komme dertil, at det blev Kommunerne overladt at fabrikere den Medicin, de selv aftog, og blev det Tilfælde, vilde det være urigtigt at oprette flere Apoteker. Derfor syntes Taleren, at man burde svare, at man ikke for Tiden kunde anbefale Oprettelsen af flere Apoteker. Det var

ikke af Hensyn til Befolkningen, men til Farmaceuterne, at Apotekerne skulde oprettes. I Svaret burde man maaske ogsaa sige et Par Ord om, at man forventede, at Kommunen selv fik Lov til at dispensere Medicin.

Mikael Johansen troede, at man roligt kunde se bort fra den Konkurrence, Apotekerne paaførte de handlende. Taleren forstod aldeles ikke Modstanden mod at faa flere Apoteker og troede, at hvis Byraadet vilde have Indflydelse paa, hvor de ny Apoteker kom til at ligge, saa maatte det udtale sig snart. Skulde der være Flertal for at udskyde Sagen, vilde Taleren forbeholde sig at faa sin Mening tilført Protokollen.

Magnus Nielsen mente, at Løveapotekets og Svaneapotekets store Omsætninger laa i, dels at de mest søgte Læger boede i Byens Midte, og dels at de laa ved Sporvognsholdepladser. Det var derfor næppe andet at gøre end at søge at faa de ny Apoteker lagt saa nær som muligt ved de Steder, hvor de omtalte Læger boede, hvis man da tilsigtede at faa de store Omsætninger noget fordelt. Hensynet til de handlende kunde maaske spille nogen Rolle i større Landsbyer, men næppe her i Byen. Taleren stillede sig meget skeptisk til Tanken om at faa et Apotek oprettet i Trøjborgkvarteret, da han ikke troede, at nogen Apoteker vilde der op.

Simonsen bemærkede, at der efter Hr. Harald Jensens Udtalelser syntes at være god Grund til at haabe, at Kommunen selv fik Lov til at lave Medicin til sine egne Institutioner. Fik man Lov til det, vilde Kommunen tjene en meget betydelig Sum, der langt vilde overstige det Beløb, der kunde ventes i Skat, hvis Apotekerne beholdt deres Omsætninger. Kunde det derfor tænkes, at hele Byraadet kunde enes om at udtale Ønsket om at faa Lov til at oprette en kommunal Dispenseringsanstalt for Kommunens Forbrug og for de fattig- og alderdomsunderstøttede, kunde Taleren ikke tro, at nogen skulde have noget imod at udtale, at man anbefalede Oprettelsen af de to nye Apoteker. Da man nu fra Højres Side saa stærkt havde hævdet Delingsprincippet, skulde der ikke synes at være noget til Hinder for, at man ogsaa fra den Side kunde gaa med til at udtale Ønsket om at faa en kommunal Dispenseringsanstalt. Noget andet var det naturligvis, hvis Højre kun tilsigtede at faa flere private Mænd til at udbytte Befolkningen. Skulde Sagen derfor forme sig saaledes, at man ved at anbefale Oprettelsen af 2-3 ny Apoteker hindrede Oprettelsen af en kommunal Dispenseringsanstalt, vilde Taleren tilraade, at man modsatte sig de ny Apoteker, til man havde den kommunale Anstalt.

Harald Jensen skulde ikke komme videre ind paa, hvor stor Konkurrence Apotekerne

paaførte de handlende, men kun henviser til, at Apotekerne handlede med mange Varer og havde Ret til at handle med næsten alt. Taleren forstod ikke, at Hr. Mikael Johansen kunde tage denne Sag saa højtideligt, at han forlangte Protokoltilførsel, da Talerens Forslag jo kun gik ud paa at henstille til Sundhedsstyrelsen at udsætte Sagen. Skulde Sundhedsstyrelsen sige nej, skulde Taleren intet have imod at gaa med til at faa flere Apoteker oprettet.

Jakob Jensen troede ikke, at man kom paa Kant med Tanken om en kommunal Dispenseringsanstalt ved at pege paa et Par velegnede Steder for Anlæg af Apoteker. Man burde derfor svare Sundhedsstyrelsen, at man ønskede Sagen stillet i Bero, til den ny Medicinallov var færdig, men hvis dette ikke kunde ske, henstillede at lægge Apotekerne paa de Steder, man enedes om. Som saadanne Steder skulde Taleren foreslaa Strækningen fra Clemensbro til Store Torv, de Mezasvej Syd for Absalonsgade eller Kvarteret Frederiksbjerg Torv.

N. Joh. Laursen var nogenlunde sikker paa, at Byraadet ikke blev spurgt, om det ønskede flere Apoteker. Om man havde nogen Indflydelse paa de ny Apotekers Beliggenhed, var noget andet. Han var ganske enig i, at det ene ny Apotek burde ligge centralt, fordi det nok var rigtigt, at det store Salg af Medicin centrale Steder skyldtes de af Hr. Magnus Nielsen fremhævede Grunde, samt at Landlægerne var tilbøjelige til at hente deres Forbrug ved de centralt beliggende Apoteker. Det andet Apotek burde utvivlsomt ligge paa Søndergade. Iøvrigt havde Sundhedsstyrelsen maaske ved at pege paa Brogesgade netop fundet det aller bedste Sted.

Clemensen saa ingen Grund til at forhindre eller udskyde Oprettelsen af flere Apoteker. Han ønskede oplyst, om man kunde hindre Anlæg af et Apotek paa et Sted, hvor vedkommende Farmaceut ønskede det lagt.

Formanden oplyste, at Sundhedsstyrelsen sædvanlig bestemte en Kreds, indenfor hvilken Apoteket skulde ligge.

Mikael Johansen foreslog at nedsætte et Udvalg til at komme med Forslag om 3 Apotekers Beliggenhed, men kun herom.

Simonsen havde intet imod at overgive Sagen til et Udvalg, men ønskede dog at udtale, at Sagen ikke burde afgaa fra Byraadet, uden at dette i Indstillingen fremsatte Ønske om, at Byen fik Ret til selv at dispensere Medicin til sine Institutioner og de fattig- og alderdomsunderstøttede.

Der nedsattes et Udvalg bestaaende af Jakob Jensen, Mikael Johansen og Moustén til at fremkomme med Forslag.

Uddrag fra byrådsmødet den 11. juli 1912 - side 3

[Til første side](#)

[Klik her for at åbne den oprindelige kilde](#)

(J. Nr. 190-1912)

Fra det i Anledning af Sundhedsstyrelsens Skrivelse af 30. Maj d. A. til Justitsministeriet om Oprettelse af nye Apoteker i Aarhus nedsatte Udvalg forelaa følgende Erklæring:

"Udvalget, der nedsattes til at bringe i Forslag Beliggenheden for de af Sundhedsstyrelsen paatænkte 3 nye Apoteker i Aarhus, foreslaar Byraadet at indstille følgende 8 Bydele mærket 1. 2. 3. paa vedlagte Kort (Mærket O. P.). at 1ste Apotek bliver beliggende i Bebyggelsen 1., der paa Kortet er indkranset med rød Farve og omfatter den nordlige Del af Søndergade, Sct. Clemensbro og Torv, nordligste Grænse op mod Store Torv og Karreen mellem Sct. Clemensbro og Bispetorvet, samt nordre Side af Store Torv fra Royal til Volden, at 2det Apotek bliver beliggende i Bebyggelsen

2., der paa Kortet er indkranset med brun Farve, og omfatter Gaderne: Vesterport, den vestlige Del af Vestergade, den nordligste Del af Vesteralle mellem Museumsgade og Vesterbro Torv, samt den sydlige Side af Vesterbro Torv.

at 3die Apotek bliver beliggende i Bebyggelsen

3., der paa Kortet er indkranset med lysgrøn Farve og omfatter den østlige Del af Absalonsgade, den sydlige Del af Frederiksalles, Frederiksbjerg Torv samt alle Hjørnerne paa de til Torvet og Alleen stødende Gader indenfor det indrammede Areal.

Udvalget har ved den foreslaaede Ordning ikke taget saa meget Hensyn til at placere Apotekerne efter Befolkningstætheden i selve Byen, men mere efter at lægge dem paa de mest trafikerede Steder, thi det har ved de bestaaende Apoteker vist sig, at det er Beliggenheden ved Strøget, eller der hvor Færdselen er stærkest, der giver den bedste Omsætning, og da Løveapotekets Omsætning er saa stor, at den uden Skade kan deles mellem to, mener Udvalget, at den foreslaaede Beliggenhed for Nr. 1 er meget heldigt valgt, thi den stærke Trafik paa dette Strøg, saavel som den Trafik, der kommer til Byen fra Havnen, vil sikkert bringe et nyt Apotek en tilstrækkelig Omsætning der.

Angaaende Apoteket Nr. 2 mener Udvalget, at ogsaa dette kan blive beliggende paa et Knudepunkt, hvor der er megen Færdsel, idet saa to gode Færdselsaarer som Viborg og Silkeborg Landevej fører ind til den foreslaaede Bydel, og Vejen fra den store Landsby Aabyhøj fører igennem Carl Bloehsgade lige ind i nævnte Bydel og Trafikken fra Hammelbanen ligesaa.

Ligeledes vil der fra den paatænkte elektriske Bane sikkert blive tilført Kvarteret forøget Trafik, og Statsbanegaardens Flytning, som sikkert ikke kan lade vente længe paa sig, vil alt bidrage til, at et Apotek paa den foreslaaede Plads kommer til at ligge meget heldigt; iøvrigt skal det bemærkes, at det omkringliggende Kvarter vil i de nærmeste Aar blive meget folkerigt.

Til Pladsen for Apotek Nr. 3 skal fremhæves, at den ligger godt for det store Opland Kongsvang, Viby og Holme, samt i umiddelbar Nærhed af 3 store Sygehuse, hertil kommer, at Udviklingen paa Frederiksbjerg vil de kommende Aar foregaa paa den vestlige Del af de til Bebyggelse udlagte Arealer, da Bebyggelse paa den østlige Del nødvendigvis maa stilles i Bero, indtil Banegaardsforholdene bliver endeligt ordnede.

Byraadet vil i den Forbindelse, angaaende Oprettelse af nye Apoteker, ikke undlade at gøre Sundhedsstyrelsen opmærksom paa, at Raadet fremdeles vil arbejde for Realiseringen af den Tanke, at Kommunen opretter et eget Apotek, hvorfra de kommunale Institutioner forsynes med deres Forbrug af Medicinalvarer.

Den Oplysning, der gives i sidste Stykke, tiltrædes ikke af Herr Mikael Johansen. Udvalgets Erklæring tiltraadtes.

Uddrag fra byrådsmødet den 9. januar 1913 - side 1

[Til første side](#)

[Klik her for at åbne den oprindelige kilde](#)

(J. Nr. 190-1912)

Skrivelse af 2. Jan. 1913 fra Justitsministeriet om, at Spørgsmaalet om Oprettelse af ny Apoteker i Aarhus vil blive taget op til Overvejelse, naar Forslag til Lov om Apotekervæsenet er vedtaget og fastslaaet.

Til Efterretning.